

Załącznik
do Uchwały Nr XXXI/228/10
Rady Gminy Szypliszki
z dnia 19 stycznia 2010 r.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI SZYPLISZKI na lata 2010- 2016

Szypliszki 2010 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Mapka.....	4
1. Charakterystyka ogólna miejscowości Szypliszki	5
1.1 Położenie geograficzne.....	5
1.2 Warunki klimatyczne.....	5
1.2.1. Opady i temperatury	5
1.2.2. Ciśnienie	6
1.2.3. Prędkość wiatru i zachmurzenie	6
1.3. Rys historyczny	6
1.4. Ludność.....	7
1.5. Struktura użytkowania i własności gruntów w miejscowości Szypliszki	8
1.6. Bezrobocie	9
1.7. Oświata	10
1.8. Ochrona zdrowia	10
1.9. Pomoc społeczna	11
1.10 Bezpieczeństwo publiczne	12
2. Zasoby służące odnowie miejscowości	13
2.1. Zasoby przyrodnicze, środowiskowe i stan środowiska.....	13
2.2. Dziedzictwo kulturowe.....	18
2.3. Infrastruktura społeczna.....	20
2.3.1. Świetlica Gminna w Szypliszkach.....	20
2.3.2. Zespół Folklorystyczny Pogranicze	21
2.3.3. Sport	22
2.3.4. Ochotnicza Straż Pożarna	22
2.4. Infrastruktura techniczna	23
2.4.1. Energetyka.....	23
2.4.2. Telekomunikacja.....	24
2.4.3. Transport i komunikacja	24
2.4.4. Zaopatrzenie w wodę i kanalizację	25
2.4.5. Utylizacja odpadów stałych.....	26
2.5. Gospodarka, rolnictwo i leśnictwo	26
2.5.1. Działalność gospodarcza	26
2.5.2. Rolnictwo	27
2.5.3. Leśnictwo.....	27
2.6. Kapitał społeczny i ludzki	28
Analiza SWOT Szypliszki	30
Inwentaryzacja zasobów miejscowości Szypliszki służąca ujęciu stanu rzeczywistego ..	32
Opis planowanych zadań w perspektywie 7 lat od dnia przyjęcia Planu Odnowy Miejscowości	39
Szacunkowy kosztorys realizacji zadań	44
Harmonogram rzeczowo- finansowy zadania – zagospodarowanie terenu w centrum wsi Szypliszki	45
Monitorowanie Planu Odnowy Miejscowości	46
Public Relations Planu Odnowy Miejscowości	47

WSTĘP

Plan Odnowy Miejscowości Szypliszki na lata 2010-2016 obejmuje swym zasięgiem miejscowość Szypliszki na terenie Gminy Szypliszki.

Wieś Szypliszki położona jest w skrajnie północno- wschodniej części Polski, w niedalekim sąsiedztwie Litwy, administracyjnie przynależy do powiatu suwalskiego, Województwa Podlaskiego. Przez wieś przebiega odcinek drogi krajowej Nr 8 do przejścia granicznego w Budzisku. Miejscowość zajmuje powierzchnię 877,53 ha i zamieszkuje 305 mieszkańców. Szypliszki graniczą z miejscowościami: Słobódka, Becejły, Rybalnia, Jeziorki, Lipniak.

Szypliszki znajdują się na terenie ukształtowanym przez lodowiec, potocznie nazywa się ten region „Polską Syberią”. Leży w otoczeniu lasów, posiada niezwykle piękny krajobraz, czyste powietrze, brak przemysłu oraz staropolska gościnność i wielowiekowa tradycja ukształtowały charakter i styl życia mieszkańców.

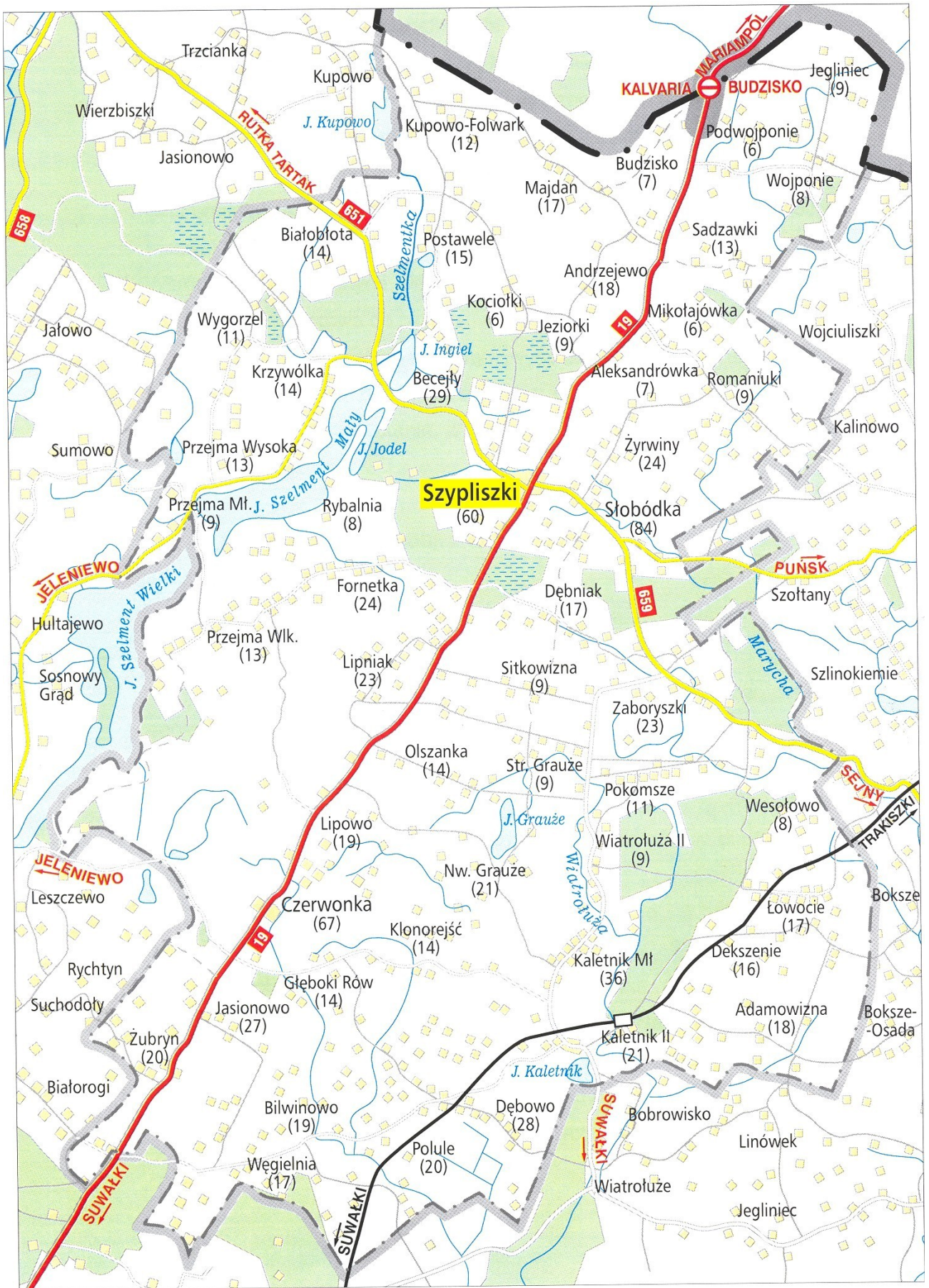
Ośrodkiem gospodarczym oraz zapleczem usługowym dla całej gminy jest wieś Szypliszki, będąca siedzibą gminy. Znajdują się tu: siedziba Urzędu Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Świetlica Gminna.

Plan Rozwoju Miejscowości Szypliszki umożliwi wykorzystanie w pełni istniejącego potencjału i szans rozwojowych oraz dostęp do funduszy pomocniczych.

Gmina Szypliszki posiada Strategię Rozwoju Gminy Szypliszki.

Środkiem i celem Programu jest mobilizacja lokalnych społeczności i pobudzenie lokalnych aktywności do działań na rzecz poprawy warunków i jakości życia we wsi. Ważne jest podniesienie i wzbogacenie atrakcyjności turystycznej gminy oraz poprawa jej wizerunku poprzez właściwe wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako cennych produktów turystycznych.

1. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI SZYPLISZKI

1.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Sołectwo Szypliszki położone jest w środkowej części gminy Szypliszki w północnej części Województwa Podlaskiego w Powiecie Suwalskim, w niedalekim sąsiedztwie Litwy. Graniczą z miejscowościami: Słobódka, Becejły, Rybalnia, Jeziorki, Lipniak. Ogólna powierzchnia to: 877,54 ha, co stanowi 5,6% obszaru Gminy.

Szypliszki to duża wieś gminna, położona 8 km od przejścia granicznego w Budzisku. Została ona założona w XVII wieku przy trakcie z Warszawy do Petersburga. Niedaleko od Szypliszek znajdują się jeziora Szelment Mały i Ingiel. Szypliszki pełnią rolę miasteczka tranzytowego, gdzie znajdują postój i podstawowe wygody ciężkie samochody TIR i przejeżdżający turyści. Na miejscu znajduje się: poczta, ośrodek zdrowia, dwa banki spółdzielcze, sklepy, bar, restauracja, kantory oraz urząd gminy.

1.2. WARUNKI KLIMATYCZNE

Pod względem klimatycznym obszar Gminy Szypliszki jak i całej Suwalszczyzny jest zaliczany do typu klimatu kontynentalnego strefy borealnej (według „Kartografii Romerowskiej”). Klimat Suwalszczyzny charakteryzuje się długimi i ostrymi zimami, krótkim okresem wegetacyjnym, dużą zmiennością pogody, niską temperaturą, dużą amplitudą roczną temperatury, przewagą opadów letnich nad zimowymi oraz wiosennych nad jesiennymi. Przeciętna roczna sumaryczna ilość opadów wynosi 601 mm. Średnia temperatura 6.9°C. Maksymalną temperaturę zanotowano w lipcu 35.3°C, minimalną w styczniu -35.5°C. Okres wegetacyjny należy do najniższych w kraju i wynosi 190 – 200 dni.

1.2.1. OPADY I TEMPERATURY

Sumaryczna wysokość opadów oraz średnie miesięczne temperatury powietrza wg danych Stacji Meteorologicznej w Suwałkach												
Wyszczególnienie	miesiące											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
średnie wieloletnie temperatury miesiąca w °C	-1.7	-2.5	0.9	7.1	10.9	15.2	19.1	17.4	12.7	7.0	0.3	-4.2
średnie wieloletnie wysokości opadów w mm	43	38.6	67.5	47.4	55.8	49.1	50.9	36.8	71.4	53.3	41.5	46.8

1.2.2. CIŚNIENIE

Ciśnienie atmosferyczne podlega bardzo dużym wahaniom, co jest związane z dużą dynamiką mas powietrza. Minimalne ciśnienie zaobserwowano w grudniu – 957 hPa, natomiast maksymalne w lutym – 1023,7 hPa, podczas zalegania chłodnych mas powietrza. Średnie ciśnienie atmosferyczne w 2007 r. wynosiło 991,4 hPa.

1.2.3 PRĘDKOŚĆ WIATRU I ZACHMURZENIE

Dominującymi kierunkami wiatru są kierunki zachodnie i południowo – zachodnie. Najrzadziej wieją wiatry z kierunków południowo – wschodnich i północno – wschodnich. Średnie roczne prędkości wiatrów wahają się od 2,8 m/s do 3,6 m/s.

ZACHMURZENIE, USŁONECZNIENIE I PRĘDKOŚĆ WIATRU W LATACH 2006-2007		
Parametr	Stacja meteorologiczna – Suwałki	
	2006	2007
Średnie zachmurzenie (oktany)	5,0	5,8
Usłonecznienie (h/rok)	1746,0	1822,6
Śr. roczna prędkość wiatru (m/s)	3,3	3,6
Średnia temperatura powietrza (°C)	7,4	7,6

1.3. RYS HISTORYCZNY

Przed tysiącem lat ziemię dzisiejszej gminy Szypliszki jak i całej Suwalszczyzny, zamieszkiwali Jaćwingowie -lud należący do bałtyjskiej grupy językowej. Po całkowitym wyniszczeniu Jaćwingów przez Zakon Krzyżacki w 1283 roku ziemię tę były kilkakrotnie dzielone pomiędzy Krzyżaków i Wielkie Księstwo Litewskie i ostatecznie przeszły w ręce Litwinów. Tereny te przydzielono do ówczesnego województwa trockiego. Niezamieszkane, porośły lasami należącymi do puszczy Mereckiej, a pozostałe po Jaćwingach potężne grodzisko w Jeglińcu pograżyło się na wieki w mrokach historii. W XV i XVI wieku zaczęto przeprowadzać kolonizację puszczy pojaćwieskich. Zaczęły wtedy powstawać pierwsze osady, czyli osady. Prawdopodobnie jednymi z pierwszych były, Szypliszki i Postawełek, o których pierwsza wzmianka pochodzi z 1642r. W późniejszym okresie powstały wsie: Becejły, Białobłota, Szelmentka i Kupowo. Po trzecim rozbiórce Polski tereny te znalazły się pod zaborem rosyjskim. Rząd carski przydzielił je do guberni suwalskiej i tak pozostało przez 123 lata. Na początku XIX wieku rząd carski wybudował

ważną pod względem strategicznym szosę (bitą drogę) z Warszawy przez Kowno do Petersburga. W miejscu gdzie przecięła ona trakt Wizajny- Sejny w miejscowości Szypliszki wzniesiono duży budynek, w którym mieściła się stacja pocztowa wraz ze stajniami, dalej odwach (tymczasowe więzienie), gorzelnia, zajazd i kilka sklepów. W Archiwum Diecezjalnym w Łomży w „Aktach konsystorza generalnego diecezji augustowskiej dotyczących się kościoła Puńskiego (lata 1796-1842) znajduje się spis wsi należących do parafii Puńsk w roku 1804. Wymienia się w nim miejscowość o nazwie Sipliszki oraz Scypliszki zamieszkiwaną przez 14 dymów. Po powstaniu na początku XX wieku parafii w, Becejłach - Szypliszki weszły w jej skład.

W 1812 roku powstała w Szypliszkach pierwsza szkoła. Przed II-gą Wojną światową w miejscowości Szypliszki znaczna część gruntów znajdowała się w posiadaniu ludności Żydowskiej.

1.4. LUDNOŚĆ

Liczbę mieszkańców wg stanu na dzień 31.12.2009 roku oraz średnią gęstość zaludnienia przedstawia poniższe zestawienie:

Wieś	IŁOŚĆ MIESZKAŃCÓW	POWIERZCHNIA W km ²	IŁOŚĆ MIESZKAŃCÓW NA 1 km ²
Szypliszki	305	4,17	73

Przekrój statystyczny struktury ludności na terenie gminy w miejscowości Szypliszki przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 1 Mieszkańcy miejscowości Szypliszki- stan na koniec 2009 roku

WYSZCZEGÓLNIENIE	WARTOŚCI
Stan ludności ogółem, w tym:	305
Kobiety	161
mężczyźni	144
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (0- 17 lat)	67
Ludność w wieku produkcyjnym Kobiety (18- 59 lat)/ Mężczyźni (18- 64 lat)	184
Ludność w wieku poprodukcyjnym Kobiety (60 lat i więcej)/ Mężczyźni (65 lat i więcej)	54

Tabela 2 Struktura wiekowa mieszkańców miejscowości Szypliszki- na koniec 2009 roku

PRZEDZIAŁY WIEKOWE W LATACH	MIEJSCOWOŚĆ SZYPLISZKI	
	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
do 19	42	34
20- 60	81	94
powyżej 60	38	16

Porównanie liczby mieszkańców wsi Szypliszki z sąsiednimi sołectwami przedstawia tabela:

SOŁECTWA	SŁOBÓDKA	BECEJŁY	RYBALNIA	JEZIORKI	LIPNIAK
Liczba mieszkańców	341	137	17	43	120

Porównanie liczby mieszkańców miejscowości Szypliszki w latach 2002- 2008:

LICZBA LUDNOŚCI SOŁECTWA SZYPLISZKI W LATACH:	
2002	314
2003	318
2004	314
2005	314
2006	310
2007	308
2008	305
2009	305

1.5. STRUKTURA UŻYTKOWANIA I WŁASNOŚCI GRUNTÓW W MIEJSCOWOŚCI SZYPLISZKI

Powierzchnia obrębu miejscowości Szypliszki wynosi 877,53 ha. Według klasyfikacji bonitacyjnej, uwzględniając żyzność gleb, stosunki wodne, stopień kultury i trudność uprawy w powiązaniu z agroklimatem, rzeźbą terenu oraz niektórymi elementami stosunków gospodarczych, na obszarze gminy w grupie gruntów ornych zdecydowanie przeważają grunty orne III b, IV a, IV b, V, VI klasy bonitacyjnej oraz łąki i pastwiska klasy bonitacyjnej IV, V, VI. Gleby na terenie miejscowości są umiarkowanie żyzne, dające plony niższe niż średnie krajowe. Wykształciły się one głównie z osadów czwartorzędowych: gliny, piasku, żwiru. Na wysoczyznach dominują gleby bielcowe, powstałe z gliny zwałowej i gliniastych piasków. Gorsze są bielice na żwirach i luźnych piaskach. Wykorzystywane są one głównie na pastwiska. Występują również gleby bagienne, powstałe na torfowiskach. Miejscami występują urodzajne, gliniaste gleby brunatne. Lasy i grunty leśne stanowią 60% powierzchni ogólnej obrębu miejscowości Szypliszki.

Struktura gruntów według wykazu gruntów dla obrębu SZYPLISZKI

WYSZCZEGÓLNIENIE	MIEJSCOWOŚĆ (powierzchnia w ha)
Powierzchnia obrębu miejscowości ogółem, w tym:	877,53
Grunty orne	233,48
Grunty rolne zabudowane	9,66
Sady	0,48

Łąki	28,6
Pastwiska	43,19
Lasy i grunty leśne	525,84
Grunty zadrzewione i zakrzewione	2,52
Grunty pod wodami stojącymi	0
Grunty pod wodami płynącymi	0
Grunty pod rowami	2,66
Użytki kopalne	0,57
Tereny komunikacyjne- drogi	21,15
Tereny komunikacyjne- tereny kolejowe i inne	0
Tereny mieszkaniowe, przemysłowe i inne zabudowane	2,75
Zurbanizowane tereny niezabudowane	0,4
Tereny zielone i rekreacyjne	0
Nieużytki	6,23

1.6. BEZROBOCIE

Liczba i struktura bezrobotnych w Gminie Szypliszki na dzień 31.12.2008 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Bezrobotni zarejestrowani	
		Razem	Kobiety
Ogółem		95	66
Osoby	Poprzednio pracujące	66	42
	Dotychczas nie pracujące	29	24
<i>Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy (ogółem)</i>			
Do 25 roku życia		27	22
Które ukończyły szkołę wyższą, do 27 roku życia		0	0
Długotrwale bezrobotne		55	43
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka		-	21
Powyżej 50 roku życia		14	4
Bez kwalifikacji zawodowych		40	28
Bez doświadczenia zawodowego		35	30
Bez wykształcenia średniego		55	36
Samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia		21	20

Które po odkryciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	0	0
Niepełnosprawni	2	2

Około 57 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne. Utrzymuje się wysoki odsetek osób bezrobotnych nie posiadających kwalifikacji zawodowych.

Wskaźnik stopy bezrobocia na koniec 2008 r. wynosił odpowiednio:

- w województwie podlaskim 10,7 %.
- w powiecie suwalskim 7,8 %
- w Polsce 11,4 %.
- w Gminie Szypliszki 4,05 %.

zaś na koniec października 2009 roku stopa bezrobocia w województwie podlaskim wynosiła 11,6%.

1.7. OŚWIATA

Na terenie sołectwa nie funkcjonuje żadna szkoła. Dzieci i młodzież z terenu wsi Szypliszki uczęszczają do Zespołu Szkół w Słobódce.

1.8. OCHRONA ZDROWIA

Na terenie sołectwa Szypliszki funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Cordis”, czynny od 8.00 do 18.00. W godzinach nocnych, tj. od godz. 18.00 do 7.00 rano, w soboty oraz niedzielę, święta i dni ustawowo wolne od pracy, opiekę w przypadku nagłych zachorowań pełni Pogotowie Ratunkowe w Suwałkach.

Zatrudnienie w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Cordis” w Szypliszkach

Kadra	Ilość etatów lekarskich
Neurolog – lekarz rodzinny	1
Pediatra – specjalista chorób ogólnych	1
Reumatolog	1
Stomatolog	1
Ginekolog	1
Kardiolog	3
Hematolog	1
Pielęgniarka	3

W zakresie usług medycznych w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Cordis” w Szypliszkach wykonywane są szczepienia ochronne, kroplówki, masaże, opatrunki, pobierany jest

materiał laboratoryjny do badań, a także przeprowadzane jest badanie rytmu serca EKG oraz pomiar ciśnienia krwi RR.

W Ośrodku zdrowia organizowane są badania profilaktyczne mające na celu wczesne wykrywanie chorób nowotworowych i innych np. prostaty, osteoporozy, mammografii.

Z usług świadczonych w ośrodku zdrowia w Szypliszkach według danych statystycznych z Narodowego Funduszu Zdrowia w 2009 roku skorzystało 9696 pacjentów, w tym przyjęto 1236 dzieci do 14 roku życia oraz 3703 osoby powyżej 65 roku życia. Ponadto w 2009 roku z usług skorzystało 25 kierowców podróżujących do krajów nadbałtyckich trasą nr 8 i turystów przebywających na terenie przygranicznym.

Służby medyczne pracujące w ośrodku zdrowia w Szypliszkach sprawują opiekę medyczną oraz profilaktyką zdrowotną w 5 szkołach na terenie Gminy Szypliszki.

Głównym problemem w infrastrukturze zdrowotnej jest to, że budynek, w którym mieści się ośrodek zdrowia wymaga przeprowadzenia termomodernizacji oraz wymagane jest wykonanie podjazdu osobom niepełnosprawnym. W ośrodku zdrowia został wykonany remont: wymieniono okna, położono glazurę i terakotę, zakupiono nowe meble oraz odnowiono gabinety lekarskie. Zostało zrobiony również nowy dach na ośrodku zdrowia.

1.9. POMOC SPOŁECZNA

Ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej korzysta 15 rodzin, w 4 przypadkach są to rodziny wielodzietne składające się z 4 i więcej dzieci a także w których przynajmniej jeden z członków rodziny jest bezrobotny. W jednym przypadku powodem przyznania pomocy jest alkoholizm, w 3 przypadkach długotrwała choroba, w 3 przypadkach niepełnosprawność, bezrobocie – 2 przypadki oraz na terenie miejscowości Szypliszki 2 rodziny są niepełne. Pomoc udzielana jest również 1 osobie ze względu na opuszczenie zakładu karnego. W kilku przypadkach na terenie miejscowości występują dwie lub więcej przesłanek do udzielenia pomocy społecznej.

1.10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Policja

Na terenie sołectwa znajduje się Posterunek Policji, terytorialnie obsługuje teren całej gminy Szypliszki oraz Jeleniewo. Policja posiada dwa radiowozy, 4 policjantów asystentów (w tym jedna kobieta) + kierownik i 2 referentów.

W celu utrzymania tendencji spadkowej ilości zdarzeń na terenie wsi Szypliszki, realizuje się następujące priorytetowe zadania w zakresie zwalczania przestępczości:

- podniesienie poziomu poczucia bezpieczeństwa publicznego obywateli, poprzez wspólne (policja, samorząd gminy, lokalna społeczność, podmioty pozapolicyjne) działania zmierzające do ograniczenia zagrożeń przestępczością kryminalną,
- lepsze rozpoznanie środowisk przestępczych i wzrost skuteczności ścigania sprawców poprzez objęcie kontrolą operacyjną środowisk przestępczych,
- wzrost wykrywalności sprawców przestępstw poprzez podniesienie poziomu czynności operacyjno – dochodzeniowych na miejscu zdarzenia wykorzystując przy tym dostępne środki, technikę kryminalistyki, psy tropiące (z Suwałk),
- podejmowanie działań represyjno- prewencyjnych w stosunku do sprawców przestępstw i wykroczeń,
- spotkania mieszkańców Szypliszk z policjantami Posterunku Policji w Szypliszkach.

2. ZASOBY SŁUŻĄCE ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI

2.1. Zasoby przyrodnicze, środowiskowe i stan środowiska

Wg podziału regionalnego Polski północna część województwa podlaskiego znajduje się na obszarze podprovincji Pojezierzy Wschodniobałtyckich leżących na skraju Niżu Wschodnioeuropejskiego, w obrębie makroregionu – zachodniej części Pojezierza Litewskiego, zwanego inaczej, w części odnoszącej się do Polski, Pojezierzem Suwalskim. Obejmuje ono cztery mezoregiony: Puszcza Romincka, Równina Augustowska, Pojezierze Zachodniosuwalskie i Pojezierze Wschodniosuwalskie. Pojezierze Wschodniosuwalskie rozpościera się aż do granicy z Litwą, w większej części na wschód od granicy polsko-litewskiej. Zachodnią granicę tworzy częściowo górny bieg Błędzianki i Czarnej Hańczy, południową granicę sandru augustowskiego. Środkową część Pojezierza Wschodniosuwalskiego zajmują zróżnicowane **Wzgórza Jeleniewskie** (842.732), z kulminacją Krzemieniuchy (289 m), oddzielone od Garbu Wiżajn doliną Szeszupy, z licznymi jeziorami, wśród których największymi są Szelment Wielki i Szelment Mały. Na północ od Suwałk przecina je wyraźne obniżenie, nazwane przez S. Pietkiewicza Bramą Jeleniewską. Na terenie gminy Szypliszki wyróżnia się **Góra Jasionowa** – 252 m n.p.m. wznosi się w pobliżu południowo-wschodniego krańca jeziora Szelment Wielki. Stanowi przód wyniosłego garbu moreny czołowej, przechodzące w rozległą wysoczyznę. Górę porastał las sosnowo-brzozowy częściowo wycięty pod realizację inwestycji Centrum Sportów zimowych „Szelment”. Główne miejscowości regionu Pojezierza Wschodniosuwalskiego to: Rutka- Tartak, Szypliszki, Jeleniewo.

Współczesny krajobraz jest rezultatem ostatniego zlodowacenia (12-8 tys. lat temu- epoka plejstocenu), zwanego bałtyckim, fazy pomorskiej oraz epoki polodowcowej (holocenu), która trwa do dzisiaj od ponad ośmiu tysięcy lat. Potężny łądolód skandynawski nasuwał się na tereny Suwalszczyzny czterokrotnie, niosąc ze sobą ogromne masy skalnego gruzu i głazów. Lodowiec cofał się, topniał, pozostawiając naniesione tworzywo, którego miąższość sięga niekiedy 300 m (żwiry, piaski, mułki, ily oraz gliny zwałowe z różnej wielkości głazami narzutowymi). W zależności od materiału i czynników budujących specyficzne formy rzeźby terenu geolodzy wyróżniają moreny czołowe, denne i martwego lodu, kemy, zagłębienia (misy) wytopiskowe, rynny lodowcowe oraz sandry.

Obszar zajęty przez ostatni łądolód pokrywa się z obszarami dzisiejszych pojezierzy. Jednym z charakterystycznych elementów krajobrazu młodoglacjalnego są jeziora. Drugim elementem są głębokie rynny lodowcowe powstałe pod lodem w okresie transgresji łądolodu. Rynny te często zajęte są dziś przez jeziora lub rzeki. Trzecim elementem krajobrazu młodoglacjalnego są tzw.

„oczka polodowcowe", niewielkie zagłębienia bezodpływowe, czasem wypełnione wodą, powstałe głównie w wyniku wytapiania się brył martwego lodu. Wszystkie opisane tu elementy spotykamy na Suwalszczyźnie, w tym dużo na terenie gminy Szypliszki. Rzeźba powierzchni gminy jest zróżnicowana. Krajobraz jest pagórkowaty, z licznymi wzniesieniami i obniżeniami terenu oraz jeziorami.

Współczesna szata florystyczna jest rezultatem osiem tysięcy lat trwającej ekspansji terytorialnej roślinności europejskiej i euroazjatyckiej, poddanej w ciągu ostatniego tysiąclecia gwałtownej presji człowieka, którego osiedleńcza i gospodarcza działalność przekształciła zasadniczo tutejszy pejzaż roślinny, w mniejszym stopniu naruszając skład zbiorowisk roślinnych i ich liczebność gatunkową. Spośród rodzajów drzew najczęściej gatunków ma topola (osika, topola biała, topola czarna), wiąz (szypułkowy, górski, pospolity), wierzba (wiele postaci krzewiastych i drzewa: wierzba biała, krucha, iwa). Olsza występuje jako szara i czarna. Również dąb jest reprezentowany przez dwa gatunki szypułkowy i bezszypułkowy. Jarząb pospolity, świerk pospolity, sosna zwyczajna, grab zwyczajny, grusza pospolita, jabłoń dzika, lipa drobnolistna, jesion wyniosły, czeremcha zwyczajna, to drzewa reprezentowane na naszym terenie przez jeden tylko gatunek. Oprócz drzew naturalnych pojawiły się także sztucznie zasiedlane. Są to między innymi: modrzew europejski, lipa szerokolistna, sosna czarna. Bogaty jest świat krzewów. Najwięcej jest gatunków wierzb (m. in. pięciopęcikowa, uszata, szara, łoża, rokita), malin, jeżyn, róż, porzeczki, janowca, jałowca, głogu, trzmieliny, żurawiny, dzikiego bzu. Z gatunków pojedynczych króluje leszczyna, berberys zwyczajny, śliwa tarnina, szakłak pospolity, kruszyna pospolita, dereń świdwa, bagno zwyczajne, wrzos zwyczajny, kalina koralowa, wiciokrzew suchodrzew. Z krzewów rzadkich należy wymienić wawrzynek wilczelyko, szczodrzeniec rozesłany, mącznicę lekarską, zaś z bardzo rzadkich - woskownicę europejską, bluszcz pospolity, brzozę niską. Kontynentalny klimat sprzyja utrzymywaniu się w szacie roślinnej gatunków reliktowych, borealnych, arktycznych. Na naszym obszarze spotyka się takie gatunki jak: brzoza niska, malina moroszka, sit torfowy, turzyca drobnozadziorkowa, bagno zwyczajne, pierwiosnek omączony, grązel drobny, rosiczki długolistna i okrągłolistna, manna litewska, wełnianeczka alpejska. Gatunkami o cechach borealnych są również: brzoza (karłowata, omszona, brodawkowata), świerk pospolity, sosna zwyczajna, jałowiec pospolity, fiołek błotny, borówka czernica, knieć błotna siedmiopalecznik błotny i inne. Dużo jest także roślinności pochodzenia środkowoeuropejskiego, by wymienić tylko: dęby szypułkowy i bezszypułkowy, grab zwyczajny, olszę czarną, lipę drobnolistną, klon zwyczajny, jesion wyniosły, leszczynę, zawilec gajowy, konwalię majową, orlik pospolity, berberys zwyczajny, trzmielinę zwyczajną, bluszcz pospolity, perlówkę jednokwiatową, a nadto wiele roślin łąkowych i wodnych. Istnieją tutaj t ekotypy roślinne:

Ekotyp pól, łąk i pastwisk - stanowi ważny i bogaty składnik roślinnego pejzażu. Dzieli się on na zbiorowiska synantropijne (sprowadzane i uprawiane przez człowieka, jak rośliny zbożowe, okopowe, oleiste i włókniste, strączkowe i motylkowe, warzywa, drzewa i krzewy owocowe) oraz zbiorowiska roślin półnaturalnych, tubylczych i przywleczonych przez człowieka. Są to chwasty towarzyszące uprawom rolnym i ogrodowym. Wymienić tu można: perz, stokłosę żytnią, wykę kosmatą, rzodkiewnik pospolity, wiosnowka pospolita, mak piaskowy. Na polach ziemniaczanych spotyka się chwasty z zespołu jasnoty różowej i przetacznika lśniącego. Wokół zabudowań, placów, na przydrożach i nasypach kolejowych można spotkać zbiorowiska roślinności ruderalnej. Zaliczyć do nich można zespoły serdecznika i łopianu pajęczynowatego oraz mierznicy czarnej. Wzdłuż dróg i torowisk występują zespoły żmijowca, nostryka, kminku zwyczajnego. Na łąkach torfowych znajdują się zespoły miazgi trzcinowej, ostrożnia warzywnego i rdestu wężownika. Na łąkach tych rośnie także dzięgiel leśny, groszek łąkowy, komonica błotna, kniec błotna, kostrzewa czerwona, śmiałek darniowy, różne gatunki turzyc i szereg innych roślin. Łąki na glebach mineralnych są najcenniejszymi gospodarczo łąkami będące kombinacją traw szlachetnych i ziół. Znaleźć tam można wyczyńca łąkowego, kostrzewę łąkową, kupkówkę pospolitą, wiechlina łąkową a także zioła: krwawnik pospolity, barszcz syberyjski, ostrożenia warzywnego i inne. Zasadniczym składnikiem wartościowych pastwisk są: zycica trwała, grzebienica pospolita, kupkówka pospolita, tymotka łąkowa, wiechlina zwyczajna i łąkowa. To wszystko jest wzbogacone licznymi ziołami np. kończyńą białą, jaskrem bulwkowym, babką wąskolistną. W miejscach suchych rośnie macierzanka piaskowa i kosmatka polna.

Ekotyp leśny - w lasach na terenie Szypliszki, w zależności od rzeźby terenu, warunków glebowych, mikroklimatu, stopnia nawodnienia gleby, występują różne odmiany ekosystemów.

Bór świeży charakteryzuje się zdecydowaną przewagą świerka nad sosną, z domieszką brzozy, z podszytem jałowca, jarzębiny, kruszyny i dębu. Ma on bogate runo: borówkę czarną, brusznicę, malinę, konwalię majową, liczne gatunki grzybów.

Bór wilgotny zajmuje stanowiska bardziej wilgotne. Przeważa sosna i brzoza z domieszką świerka i olchy.

Bór bagienny cechuje jeszcze większa przewaga sosny nad brzozą i świerkiem. W poszyciu występuje bagno zwyczajne, borówka bagienna, borówka czarna, żurawina błotna, brusznica, welnianka, kobierce mchów.

Bór mieszany jest odmianą siedliskową wyżej wymienionych borów. Na terenach silnie podmokłych występują lasy łąkowe, (obecnie bardzo rzadkie) i lasy liściaste zwane łąkami jesionowo - olszowymi.

W wymienionych siedliskach borów i lasów występują liczne gatunki krzewów już

wymienianych oraz gatunki tworzące runo tych lasów: poziomka, borówka czarna, mącznica lekarska, wrzos zwyczajny, konwalia majowa, orlica pospolita, jarzębiec baldaszkowaty, zawilec wielokwiatowy, skrzyp polny, widłak jałowcowy, liczne gatunki mchów, marzanka wonna, bluszcz pospolity, trawa turówka leśna, sasanę otwartą. Paprocie reprezentowane są przez: zachyłkę oszczepową i trójkątną, paprotkę zwyczajną. W łągach bujają pokrzywy, jaskier rozłogowy, skrzyp olbrzymi, manna gajowa, listera jajowata. W grądach zaś zawilec gajowy, szczawik zajęczy, przylaszczka pospolita, orlik pospolity. W olsach można spotkać skrzyp bagienny, boberka trójlistnego, szalej jadowity, turzyce, rzadziej listerę jajowatą, widłaka grońca.

Ekotyp torfowiskowy - dzieli się na torfowiska niskie, (ciągle świeże będące w procesie tworzenia się), przejściowe (podsychające) i wysokie.

Torfowiska niskie powstały w zabagnionych dolinach i wypłyconych, zarastających zbiornikach wodnych. Porastają je zarośla wierzbowe z domieszką brzozy omszonej i brodawkowatej, olszy czarnej, sosny, traw turzycowych. Zespół szuwarów w tym środowisku tworzą: trzcina pospolita, tatarak, turzyca sztywna, turzyca zaostzona, wiechlina błotna, tojeść bukietowa, kosaciec błotny, kosaciec żółty, przytulia błotna, jeżogłówka gałęzista, storczyk krwisty, jaskier wielki. Z gatunków łąkowych- ostrożeń błotny, skrzyp błotny, knieć błotna (kaczeniec), niezapominajka błotna, śmiałek darniowy, jaskier ostry. Typowo torfowiskowymi roślinami są wełnianka wąskolistna, siedmiopalecznik błotny, fiołek torfowy i błotny, mietlica psia, przytulia błotna.

Torfowiska przejściowe (podsychające) porasta roślinność typowa dla torfowisk niskich (gatunkowo zubożone) oraz gatunki typowe dla torfowisk wysokich. Można tu spotkać m.in. zespoły turzycy bagiennnej, przygiełkę białą, wåtlika błotnego, lipiennika, bagnicę torfową, wiele gatunków mchów oraz coraz rzadsze storczyki.

Torfowiska wysokie, zasilane jedynie wodami pochodzącymi z opadów atmosferycznych, są siedliskami roślin o małych wymaganiach, odpornych na suszę i zakwaszenia. Rosną tu głównie mchy torfowce, na nich rosną rośliny kwiatowe, jak wełnianka pochwowata, modrzewnica zwyczajna, bagno zwyczajne, żurawina błotna, rosiczka okrągłolistna, z drzew pojawia się jedynie sosna, która jednak nie osiąga większych rozmiarów.

Świat zwierzęcy: bogata szata roślinna stwarza sprzyjające warunki dla egzystencji większości fauny. Szczególnie dobre warunki panują w lasach, skromne na polach uprawnych. Charakterystyczną cechą miejscowego świata zwierzęcego jest obecność gatunków północnych, które rzadko można oglądać w innych częściach kraju. Ogólnie rzecz ujmując można wyróżnić trzy typowe środowiska faunistyczne: kompleks pól uprawnych, łąk i zabudowań; kompleksy leśne.

Środowisko pól i łąk

<i>Ssaki</i>	<i>Ptaki</i>	<i>Płazy i gady</i>
kret, lis, zając szarak, zając bielak, nornik zwyczajny, łasica, mysz polna, mysz domowa, badylarka, sarna, jeż, tchórz, gronostaj.	wrona, bocian biały, skowronek, myszołów, kuropatwa, świergotek łąkowy, makolągwa, sroka, kawka, jaskółka, wróbel, sowa płomykówka, dzierzba srokosz, przepiórka, pliszka, kraska, trznadel, szpak, kos.	ropucha szara, żaba wodna, żaba trawna, jaszczurka zwinka, zaskroniec.

Środowiska leśne

<i>Ssaki</i>	<i>Ptaki</i>	<i>Płazy i gady</i>
ryjówka aksamitna, nietoperz borowiec, lis borsuk, jenot, tchórz, jeż, kuna leśna, kuna domowa, smużka, nornica ruda, mysz leśna, wiewiórka, jeleń,łoś, sarna, dzik, bóbr, wilk.	wrona siwa, kruk, sójka, gil, sroka, dudek, jastrząb, zięba krogulec, myszołów, słowik szary, krzyżodziób świerkowy, dzięcioł czarny, jarząbek, cietrzew, sikorka sosnowka, bogatka, czubatka,	zaskroniec, żmija zygzakowata, padalec, traszka, ropucha szara, żaba trawna, jaszczurka żyworódka.

Oprócz wymienionych zwierząt we wszystkich środowiskach żyje wiele gatunków owadów. Ich rozpoznanie wymaga znacznej wiedzy specjalistycznej, jednak wśród nich występują gatunki szkodników drzew leśnych. W borach występuje strzygonia choinówka, zawisak siwotek, brudnica mniszka, pokłonnik osinowiec i kamilla, mieniak tęczowiec, w lasach grądowych - ogończyk, sówka, perłowce, szlaczkoń, wstęgówka. Występuje wiele gatunków pajęczaków, muchówek, błonkoskrzydłych, chrząszczy. Bardzo licznie w ostatnich latach występują szerszenie, osy i kleszcze, które mogą być przyczyną niebezpiecznych chorób np. pokleszczowego zapalenia opon mózgowych.

2.2. DZIEDZICTWO KULTUROWE

Cmentarz wojenny z I wojny światowej w Szypliszkach

Rys historyczny: Okolice Szypliszk były w czasie I wojny światowej terenem, na którym doszło parokrotnie do walk między wojskami niemieckimi i rosyjskimi. Po raz pierwszy miały miejsce starcia w połowie września 1914 roku, w końcowym etapie ofensywy niemieckiej zapoczątkowanej tzw. bitwą nad jeziorami mazurskim. W ostatnich dniach września Rosjanie podjęli próbę z guberni suwalskiej, 8 armia niemiecka, osłabiona odesłaniem na Śląsk kilku korpusów, z trudem utrzymała linię frontu: Wołkowyski- Suwałki- Augustów. W październiku 10 armia rosyjska przeszła do zdecydowanego natarcia i po kilku tygodniach walk wyrzuciła Niemców z Suwalszczyzny i wkroczyła do Prus Wschodnich, zatrzymując się dopiero na linii obrony niemieckiej opartej o rz. Węgorapę i Wielkie Jeziora Mazurskie. W wyniku tej operacji Szypliszki znalazły się ponownie w rękach rosyjskich pozostając w ich posiadaniu do lutego 1915 roku. 7 lutego 1915 roku Niemcy rozpoczęli ofensywę w Prusach Wschodnich, zwaną bitwą zimową. Głównym jej celem było wsparcie Rosjan z Prus, a następnie okrążenie i likwidacja sił rosyjskich w rejonie Puszczy Augustowskiej. 8 armia niemiecka uderzyła na południowe skrzydło rosyjskie, a 10 armia na flankę północną. Szczególnie szybko posuwały się jednostki 10 armii: 8 lutego przekroczyły granicę Cesarstwa Rosyjskiego, 10 lutego dotarły do Władysławowa i Wierzbołowa. Następnie na rozkaz d-cy armii gen. Hermana von Eichhorna skierowały się na południe, na Suwałki, Krasnopol, Sejny z zamiarem wyjścia na tyły XX korpusu rosyjskiego gen. F.W Siebersa. W trakcie tych działań doszło do zaciętych walk w rejonie Szypliszk między oddziałami XXXIX korpusu niemieckiego a jednostkami XX korpusu rosyjskiego. Rosjanie ponieśli ciężkie straty i zostali zmuszeni do wycofania się do Suwałk. Ofensywa lutowa zakończyła się sukcesem Niemców. Rosjanie ponieśli duże straty: ponad 100 tysięcy dostało się do niewoli, uległ całkowitej likwidacji XX korpusu. W marcu Rosjanie podjęli jeszcze raz próbę dotarcia na Prusy Wschodnie. Zakończyła się ona całkowitym niepowodzeniem. Linia frontu ustabilizowała się na wschód od Augustowa, Suwałk i Mariampola. Parokrotnie działania wojskowe koło Szypliszk, a zwłaszcza w lutym 1915 roku, przyniosły duże straty obu walczącym, stronom. Poległych pochowali Niemcy na nowo założonym cmentarzu, będącym przedmiotem naszego opracowania.

Dokładna data założenia cmentarza, jego pierwotny układ przestrzenny czy liczba pochowanych nie są bliżej znane. Najprawdopodobniej powstał on w 1 połowie 1915 roku. W okresie międzywojennym był pod opieką władz polskich. W czasie II wojny światowej Niemcy prowadzili tutaj prace pielęgnacyjno- konserwatorskie.

Po 1945 roku cmentarz, nie mając stałego opiekuna, ulegał z roku na rok stopniowej dewastacji, W 1980 roku z inicjatywy miejscowego ZBoWiD (zwłaszcza p. Luty) oraz przy poparciu LP cmentarz ogrodzono drewnianym płotem oraz wzniesiono dwa drewniane krzyże: łaciński i prawosławny. Prace te w pewnym stopniu poprawiły wygląd cmentarza, a zwłaszcza zaakcentowały jego obecność w terenie. Brak w późniejszym okresie zainteresowania cmentarzem ze strony administracji państwowej i lokalnej spowodowały, że obiekt uległ zarośnięciu trawą, chaszczami i mchem.

Stan zachowania

Cmentarz położony jest około 1 km na południe od centrum Szypliszk, w lesie po zachodniej stronie szosy Suwałki-Budzisko. Granicę ochrony konserwatorskiej wyznacza istniejący płot drewniany typu krzyżowego (myśliwskiego), będący w niezłym stanie technicznym. Obiekt jest położony na planie prostokąta o wymiarach 30x50 m. Wejście usytuowane od strony szosy, na osi cmentarza; schody wielostopniowe, betonowe dobrze zachowane. Układ wnętrza jest mało czytelny. Po południowej stronie domniemanej alejki centralnej widoczne są rzędy mogił oznaczonych płytkami betonowymi. Po stronie północnej znajduje się zbiorowa mogiła żołnierzy rosyjskich. Całość założenia uzupełnia starodrzew nadający cmentarzowi leśny charakter. Po południowej stronie osi cmentarza zinwentaryzowano 14 rzędów mogił, z tego 12 w sposób nie budzący wątpliwości. Na mogiłach odsłonięto betonowe płytki nagrobne, bardzo źle zachowane. 142 z nich są identyczne, mający wymiary 40x40 cm. Na górnej powierzchni- stylizowany krzyż. Jedynie płytka, odnaleziona w pierwszym rzędzie od szosy (druga od bramy), jest inna. Posiada kształt prostopadłościanu o wymiarach 30x30x5 cm. Na górnej płaszczyźnie widoczny jest mały, stylizowany krzyżyk wpisany w koło, obok inskrypcja: MUSK.SALZMANN/3/R.I.R.256, co w przekładzie na język polski można odczytać jako: muszkieter Sałzmann z 3 kompanii 256 Rezerwowego Pułku Piechoty.

2.3. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.3.1 ŚWIETLICA GMINNA W SZYPLISZKACH

Na terenie sołectwa Szypliszki działa Świetlica Gminna. Działalność Świetlicy prowadzona jest w oparciu o posiadaną bazę lokalową i finanse. Praca skupia się na popularyzowaniu i upowszechnianiu kultury tradycyjnej, poprzez działający przy Świetlicy zespół folklorystyczny „Pogranicze” oraz twórców ludowych działających na terenie Gminy Szypliszki. Działalność Świetlicy Gminnej przedstawia się następująco:

- W świetlicy organizowane są konkursy i turnieje dla dzieci i młodzieży tj. „Jak żyć bezpieczniej”, „Cztery pory roku”, „Turniej wiedzy pożarniczej”, „Turniej o bezpieczeństwie ruchu drogowego”, „Przegląd piosenki zdrowotnej – Grunt to zdrowie”, przegląd dorobku kulturalnego szkół.
- Organizowane są wystawy twórczości ludowej oraz prac plastycznych wykonanych przez dzieci i młodzież.
- Prowadzone są zajęcia plastyczne dla dzieci i młodzieży szkolnej;
- Przeprowadzane są warsztaty przez twórców przez twórców ludowych dla społeczeństwa np. wikliniarstwa, malowania pisanek, robienia pajaków ze słomy.
- Świetlica jest organizatorem lokalnych i międzynarodowych festynów tj. „Spotkania pograniczu”, *Dożynki parafialno- gminne*.
- Organizowane są bale sylwestrowe i karnawałowe.
- Świetlica zajmuje się organizowaniem wycieczek turystycznych dla społeczności lokalnej oraz dla szkół.
- W świetlicy odbywają się Sesje Rady gminy, zebrania sołtysów i inne organizowane przez Urząd Gminy zebrania.
- Przeprowadzane są walne zebrania: B.S., G.S. i Spółki Wodnej oraz wszelkie zebrania i spotkania OSP.
- Organizuje się spotkania i kursy dla rolników np. chemizacyjne, składania wniosków o dopłaty bezpośrednio, BHP, itp.
- Działa Stowarzyszenie Kulturalno – Społeczne „Pogranicze” z siedzibą w Świetlicy Gminnej w Szypliszkach skupiające 16 członków, które swą działalnością wspiera ruch kulturalny lokalnego środowiska.

2.3.2 ZESPÓŁ FOLKLORYSTYCZNY „POGRANICZE”

Przy Świetlicy Gminnej w Szypliszkach działa od 1981 roku Zespół folklorystyczny „Pogranicze”. Nazwa „Pogranicze” przejęta została od nazwy ziemi, którą zamieszkują. Miejsca, które od niepamiętnych czasów nosi miano pogranicza. Tu, śpiewanie tzw. wielogłosem łączy dwie

narodowości: Polaków i Litwinów oraz tworzy - mimo pewnych odrębności - wspólny obszar, zarówno muzyczny jak i kulturowy. Mówi się o nich „Pogranicze” z Szypliszek. To dookreślenie "z Szypliszek", dokładnie przenosi nas na teren północno- wschodniej Polski i umiejscawia na Suwalszczyźnie. I choć członkowie zespołu, mówiąc o swojej przynależności bardziej posługują się nazwą swojej parafii - Becejły, to jednak większość wsi, z których pochodzą należy do gminy Szypliszki. Zespół składa się z trzech grup: zespołu śpiewaczego, kapeli i grupy tanecznej, który odtwarza pieśni, tańce i obrzędy z pogranicza polsko- litewskiego. Zespół „Pogranicze” występuje w wielu miejscach w Polsce i zagranicą przy różnych okazjach. Jednym z najważniejszych był koncert w Filharmonii Narodowej w 1999r. dla warszawskiej publiczności. Wiele nagród, które zespół zdobył (w tym I nagroda w Kazimierzu nad Wisłą, nagroda im. Oskara Kolberga przyznana przez Ministra Kultury i Sztuki) spowodowało, że zespół stał się szczególną wizytówką kultury regionalnej Suwalszczyzny. Zespół został wybrany, by w trakcie pobytu papieża Jana Pawła II w dn. 8.06.1999r. na Wigrach zaśpiewać półgodzinny koncert polskich pieśni z Suwalszczyzny.

Pisząc o koncertach, występach obu zespołów, należy jeszcze wspomnieć o udziale w innego typu inicjatywach kulturalnych. Są to przedsięwzięcia muzyczne i teatralne, takie jak: cykl seminariów pt. „Małe ojczyzny” organizowane przez Teatr Wiejski Węgajty (m.in. w 1996 r. zespół uczestniczył w warsztatach muzycznych- pieśni wielkopostnych prowadzonych przez światowej sławy dyrygenta Francuza A. Peresa); seminaria etnomuzykologiczne połączone z warsztatami muzycznymi i prezentacjami organizowanymi przez Fundację „Muzyka Kresów” z Lublina, czy też spotkaniach prezentujących kulturę różnych narodów organizowanych przez Ośrodek „Pogranicze - Sztuk, Kultur, Narodów” w Sejnach (to tylko część przedsięwzięć, w których zespół uczestniczył).

2.3.3 SPORT

W Szypliszkach działa Ludowy zespół Sportowy, który reprezentuje powiat Suwałki na corocznych Igrzyskach LZS. Zespół bierze udział w następujących konkurencjach: skok w dal z miejsca, rzut lotką do celu, rzut do kosza, przenoszenie partnera, podnoszenie ciężarka, sztafeta sprawnościowa, przeciąganie liny, piłka siatkowa plażowa i piłka nożna oraz trójbój dla władz samorządowych.

2.3.4 OCHOTNICZ STRAŻ POŻARNA

W zakresie ochrony przeciwpożarowej na terenie sołectwa działa jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej. Większość akcji ratowniczych do których jednostka wyjeżdża to pożary zabudowań gospodarskich, pożary lasów, poszycia leśnego i traw na nieużytkach. Jednostka włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Posiada na wyposażeniu samochód pożarniczy średni – Star 244, rok produkcji 1983, samochód ratowniczo-gaśniczy lekki – Ford Transit rok produkcji

2004 wraz z podstawowym wyposażeniem do prowadzenia akcji ratowniczych na drogach (zestaw ratownictwa medycznego, zestaw sprzętu hydraulicznego.

W ramach projektu pod nazwą „Zintegrowany projekt ochrony przyrody na terenie i w otulinie Wigierskiego Parku Narodowego poprzez zakup sprzętu ratowniczego oraz rozwój monitoringu” realizowanego z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2002 – 2013 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego zakupiono średni samochód ratowniczo gaśniczy Mercedes Benz Atego w 2009 r , wyposażony w sprzęt i urządzenia według najwyższych standardów. Wartość zakupu - 677952zł, finansowanie: UE- 556259,20zł, budżet Gminy - 121692,80zł .projekt realizowany był wspólnie z gminami: Puńsk, Krasnopol i Nadleśnictwem Suwałki.

OSP Szypliszki posiada 3 motopompy wodne, w tym jedna pływająca ,motopompa szlamowa, 3 agregaty prądotwórcze, pilarki spalinowe do drewna oraz do betonu i stali, węże tłoczne w ilości wystarczającej na rozwinięcie odpowiedniej długości linii gaśniczej, umundurowanie w zależności od potrzeb/występują braki w umundurowaniu specjalistycznym/, 4 aparaty powietrzne, kombinezony pszczelarские do przemieszczania gniazd szerszeni, a także nowoczesne wyposażenie do ratownictwa drogowego. Strażacy posiadają profesjonalne kursy w zakresie ratownictwa medycznego.

Ochotnicza Straż Pożarna w Szypliszkach realizuje zadania statutowe w zakresie bezpieczeństwa pożarowego obywateli i likwidowania skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń. W 2009 roku jednostka wyjeżdżała 58 razy do różnego rodzaju zdarzeń tj:

- pożary- 7
- wypadki drogowe- 16
- usuwanie powalonych drzew po wichurach- 6
- usuwanie gniazd szerszeni- 16
- zabezpieczania śmigłowca ratowniczego- 3
- ochrona imprez na terenie gminy- 4
- inne miejscowe zagrożenia- 6

W 2009 r. OSP Szypliszki zorganizowało w Szkole Podstawowej w Fornetce pokaz sprzętu i działań ratowniczych dla młodzieży szkolnej.

2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.4.1 ENERGETYKA

Energia elektryczna jest doprowadzana liniami napowietrznymi średniego napięcia (SN) 20 kV do rozdzielni, która znajduje się w miejscowości Szypliszki, stąd linie średniego napięcia doprowadzone są do stacji transformatorowych. Na terenie wsi Szypliszki znajdują się 3 stacje transformatorowe o mocy 250 kW, 1 stacja transformatorowa o mocy 100 kW oraz 4 stacje o mocy 63 kW. Ze stacji transformatorowych liniami napowietrznymi niskiego napięcia zasilani są odbiorcy. W istniejącym rozwiązaniu sieci, warunki atmosferyczne mają istotny wpływ na pewność zasilania. Sołectwo jest obsługiwane przez Rejon Energetyczny w Suwałkach.

Wyposażenie gospodarstw domowych w instalację elektryczną

Sołectwo	Gosp. wyposażone w instalację elektryczną
Szypliszki	84

2.4.2 TELEKOMUNIKACJA

Gmina Szypliszki obsługiwana jest przez Rejon Telekomunikacji w Suwałkach. W miejscowości Szypliszki umiejscowiona jest stacja bazowa telefonii komórkowej PTK Centertel sp. Z.O.O. „3726 Szypliszki

2.4.3 TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Drogi Główną oś komunikacyjną Szypliszki stanowi ulica Suwalska, która leży w ciągu drogi krajowej nr 8 do przejścia granicznego w Budzisku- stan drogi dobry. Modernizację drogi wykonano w latach 1993-1999r. odcinek od Szypliszki do granicy państwa, a następnie w 1999-2000r. odcinek do Szypliszki do Suwałk. Ulica oprócz ruchu wewnętrznego, przenosi głównie ruch tranzytowy. Podstawowy układ uliczny wsi stanowią ponadto:

- ul. Kościuszki w ciągu drogi wojewódzkiej Szypliszki – Gołdap,
- ul. Lipowa,
- ul. 4-go Sierpnia

Głównym ośrodkiem komunikacji publicznej są autobusy PKS S.A. oraz przewoźników prywatnych. Przystanki autobusowe – dla obu kierunków oddzielnie usytuowane w wydzielonych zatokach.

2.4.4 ZAOPATRZENIE W WODĘ I KANALIZACJĘ

W miejscowości Szypliszki na terenie działki Nr 147/2 zlokalizowana jest gminna stacja wodociągowa. Ujęcie wody zlokalizowane jest w odległości około 400 m od stacji wodociągowej na działce Nr 171/2. Składa się ono z dwóch studni wierconych o wydajności 114m³/h każda.

Woda z tego ujęcia stanowi źródło dla miejscowości: Szypliszki, Słobódka, Dębniak, Lipniak, Lipowo, Olszanka, Pokomsze, Sitkowizna, Zaboryszki, Rybalnia, Fornetka, Przejma Wielka, Becejły.

W ramach projektu: „Ochrona czystości transgranicznej w basenie rzeki Szeszupy” w okresie 24.08.2007 r. do 04.12.2007 r. została wybudowana sieć wodociągowa i kanalizacyjna we wsiach Szypliszki, Słobódka, Becejły, Krzywólka. W ramach zadania wykonano następujący zakres robót:

1. Sieć kanalizacji sanitarnej:

- kanały grawitacyjne 200 mm– 4 092,8 m
- kanały grawitacyjne 160 mm- 435,4 m
- przyłącza kanalizacyjne- 1 018,5 m
- kanały tłoczne- 4 271,7
- przepompownie ścieków- 7 kpl

2. Sieć wodociągowa:

- rurociągi- 5 536 m
- przyłącza wodociągowe- 1 863,5 m

Wody opadowe odprowadzane są powierzchniowo lub rowami otwartymi bez oczyszczania do wód powierzchniowych, rowów melioracyjnych i do gruntu powodując również zanieczyszczenie środowiska.

W sąsiedniej miejscowości Słobódka funkcjonuje gminna oczyszczalnia ścieków typu "Hydrocentrum" o przepustowości 150 m³/dobę. Jej wydajność wykorzystywana jest obecnie tylko w 10%, dlatego w przyszłości planuje się budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Szypliszki i odprowadzenie ścieków do tej oczyszczalni

2.4.5 UTYLIZACJA ODPADÓW STAŁYCH

Na terenie Gminy Szypliszki brak jest gminnego wysypiska śmieci. Odpady komunalne z miejscowości Szypliszki są wywożone przez Firmę „Eko” sc z Jeleniewa do Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Suwałkach. Mieszkańcy wyposażeni są w pojemniki o pojemności 120 l, a podmioty gospodarcze w pojemniki typu KP-7. Przy przystanku autobusowym PKS ustawiony jest ogólnodostępny pojemnik do usuwania odpadów.

2.5. GOSPODARKA, ROLNICTWO I LEŚNICTWO

2.5.1. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

Na terenie miejscowości Szypliszki funkcjonuje 13 podmiotów gospodarczych. Są to przedsiębiorcy prowadzący działalność m.in.:

- usługi stolarskie- 1
- usługi weterynaryjne- 1
- sprzedaż detaliczna paliw- 1
- usługi hotelarsko- gastronomiczne- 1
- apteka, sprzedaż detaliczna wyrobów farmaceutycznych- 1
- sprzedaż detaliczna kosmetyków, artykułów toaletowych, wyrobów włókienniczych- 2
- sprzedaż detaliczna artykułów spożywczo- przemysłowych- 1
- Działalność związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalno- rentowymi- 1
- naprawa i konserwacja komputerów- 1
- usługi leśne- 1
- usługi gastronomiczne-1
- chłodnictwo- 1

Na terenie miejscowości Szypliszki swoją siedzibę posiadają Bank Spółdzielczy Sejny oraz Bank Spółdzielczy Suwałki jak również na terenie miejscowości znajduje się siedziba Poczty Polskiej.

2.5.2 ROLNICTWO

Indywidualne gospodarstwa rolne zajmują się w większości produkcją roślinną i zwierzęcą. Na terenie wsi Szypliszki tylko jedno gospodarstwo specjalizuje się w produkcji mleka. W jednym z gospodarstw wypiekane są sękacze - nasz produkt regionalny.

Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych w sołectwie				
Sołectwo	Liczba mieszkańców	Ilość gospodarstw	Powierzchnia ogólna gospodarstw rolnych w ha	Średnia pow. gospodarstwa
Szypliszki	305	51	356,52	6,99

W strukturze użytkowania dominują użytki rolne – 333,52 ha, wśród których 233,48 ha zajmują grunty orne. Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r. w ogólna powierzchnia zasiewów wynosiła 208,46 ha, w tym:

- mieszanki zbożowe – 91,98 ha
- pszenica ozima – 4,60 ha
- pszenica jara – 4,70 ha
- żyto - 10,40 ha
- jęczmień jary – 6,50ha
- owies – 0,75 ha
- pszenżyto ozime – 23,93 ha
- pszenżyto jare – 6,00 ha

Pogłowie bydła liczyło 229 sztuk, w tym 102 sztuki krów, pogłowie trzody chlewnej wynosiło 254 sztuki.

2.5.3. LEŚNICTWO

Panującymi gatunkami w drzewostanie są: świerk i sosna z przewagą świerku. Gatunkami towarzyszącymi są: brzoza, osika i dąb. Osobliwością jest modrzew polski, rodzimego pochodzenia.

Przeważającą część powierzchni leśnej stanowią lasy państwowe (ok. 87% powierzchni leśnej ogółem). Należą do Nadleśnictwa Suwałki. Rośliny chronione występujące w lesie to: podkolan biały, konwalia majowa, wawrzynek wilcze łyko, rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne. Gniazduje tu: dzięcioł czarny, który jest gatunkiem chronionym a spotykany jest krętogłów. Na obszarze lasów wsi Szypliszki występują: łosie, sarny, dziki, lisy, jenoty, kuny, tchórze, borsuki. Gatunkami gadów występujących na tym obszarze są: padalec, jaszczurka zwinka i żyworodna. Gatunki płazów natomiast to: żaba trawna, żaba monarowa, ropucha szara i zielona.

POWIERZCHNIA LASÓW PRYWATNYCH I PAŃSTWOWYCH W SOŁECTWIE SZYPLISZKI			
Sołectwo	Powierzchnia lasów w ha	Prywatne	Państwowe
Szypliszki	525,84	55,84	470

2.6. KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI

Gmina Szypliszki wiosną 2007 roku zainicjowała przeprowadzenie konkursów: Przewodniczącego Rady Gminy- „Najpiękniejszy ogród kwiatowy” i Wójta Gminy Szypliszki- „Zagroda na medal”. Celem konkursów jest kształtowanie świadomości obywatelskiej i kulturowej mieszkańców, pobudzenie aktywności gospodarczej, kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego oraz dbanie o estetykę i ochronę środowiska. W pierwszej edycji konkursu wzięło udział 9 gospodarstw z Gminy Szypliszki, w tym 2 gospodarstwa ze wsi Szypliszki.

W miejscowości Szypliszki siedzibę swoją posiada Stowarzyszenie Północno- Wschodnia Lokalna Grupa Działania Szelment. Została ona założona w dniu 21 kwietnia 2008r. na zebraniu założycielskim w Rutce – Tartak. Obejmuje obszar gmin: Jeleniewo, Rutka Tartak, Wiżajny, Szypliszki. Obecnie LGD Szelment liczy 64 członków są to: podmioty publiczne, podmioty społeczne oraz gospodarcze. Obszar LGD Szelment liczy 502 km² i zamieszkiwany jest 12 292 osoby.

Celem działania Stowarzyszenia jest:

- 1) wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju: społecznego, kulturalnego i gospodarczego obszarów wiejskich gmin Jeleniewo, Rutka- Tartak, Szypliszki i Wiżajny.
- 2) wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym.
- 3) realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanej przez Lokalną Grupę Działania „Szelment”

Gmina Szypliszki od 2008 roku uczestniczy w największym projekcie e-learnigowym., dzięki któremu miejscowości Szypliszki powstało Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach, które realizowane jest w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich. W wyniku jego realizacji na terenie naszej gminy zostało utworzone Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach, powołane w celu ułatwienia uzyskiwania i uzupełniania wiedzy ogólnej, umiejętności oraz kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych. Centrum takie mieści się w budynku Urzędu Gminy w Szypliszkach przy ul. Suwalskiej 21. Czynne jest w dniach pracy urzędu w godzinach 9.00 - 17.00. CKNONW zostało bardzo bogato wyposażone w sprzęt i oprogramowanie edukacyjne, poradniki i narzędzia multimedialne, sprzęt specjalistyczny pozwalający na korzystanie z komputera przez osobę niepełnosprawną.

Centrum jest ogólnodostępne wszystkim chętnym bez względu na wiek. Wykorzystywane jest ono również do realizacji innych projektów. Prowadzone były tam kursy komputerowe dla osób bezrobotnych oraz ludzi starszych.

Analiza SWOT Szypliszki

Mocne Strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none">➤ Wieś Szypliszki położona jest w środkowej części gminy w północnej części Województwa Podlaskiego w Powiecie Suwalskim,➤ Wieś otoczona lasami,➤ Czyste powietrze, piękny krajobraz,➤ Dobra dostępność do opieki zdrowotnej (Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Cordis”),➤ Apteka,➤ Siedziba Urzędu Gminy,➤ Stowarzyszenie Kulturalno- Społeczne „POGRANICZE”,➤ Ochotnicza Straż Pożarna,➤ Gminna Stacja Wodociągowa,➤ Bank Spółdzielczy w Suwałkach Oddział Szypliszki oraz Bank Spółdzielczy w Sejny Oddział Szypliszki,➤ Stowarzyszenie Północno- Wschodnia Lokalna Grupa Działania Szelment➤ Motel „MALIBU” - zaplecze gastronomiczne, noclegowe wraz z parkingiem strzeżonym,➤ Działają 2 zakłady przetwórstwa drewna,➤ Stacja bazowa telefonii komórkowej PTK Centertel – IDEA,➤ Prywatne 3 kantory,➤ 2 sklepy z artykułami przemysłowo-odzieżowymi,➤ Sklep spożywczy,➤ Handel materiałami budowlanymi, nawozami i paszami dla zwierząt,➤ prywatna Lecznica dla zwierząt,➤ Bliskość granicy z Litwą (8 km),➤ Dobre połączenie komunikacyjne (PKS),➤ Dobry stan drogi krajowej Nr 8,➤ Zabytki:<ul style="list-style-type: none">➤ Cmentarz wojenny z I Wojny Światowej,➤ Pomnik Odzyskania Niepodległości 05.VIII.1944r.➤ Przychylność władz dla rozwoju przedsiębiorczości,	<ul style="list-style-type: none">➤ Brak miejsc pracy (rosnące bezrobocie i ubożenie społeczeństwa),➤ Brak poczucia bezpieczeństwa (droga krajowa Nr 8, spożywanie alkoholu, rabunki),➤ Brak boiska, placu (centralnego miejsca spotkań),➤ Brak placu zabaw dla dzieci,➤ Brak jeziora,➤ Brak kościoła lub kaplicy,➤ Brak segregacji odpadów i gminnego wysypiska śmieci,➤ Estetyka niektórych budynków mienia komunalnego oraz NZOZ „Cordis”,➤ Brak szkoły,➤ Brak dostępu do stałego łącza z internetem oraz TV kablowej,➤ Brak ofert na zagospodarowanie wolnego czasu dla młodzieży,➤ Zły stan techniczny dróg,➤ Brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych,➤ Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna,

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy strukturalnych, ➤ Wybudowanie autostrady „Via Baltica” wraz z obwodnicą dla Szypliszek, ➤ Utworzenie Punktu Informacji Turystycznej: ➤ Budowa ścieżki rowerowej, ➤ Utworzenie bazy agroturystycznej, ➤ Rozwój szlaków turystycznych, ➤ Budowa stadniny koni, ➤ Budowa parkingu, ➤ Budowa placu zabaw dla dzieci, ➤ Stworzenie miejsca spotkań dla społeczności lokalnej, ➤ Organizacja imprez kulturowych i sportowych w Świetlicy Gminnej, ➤ Rozwój internetu i TV kablowej, ➤ Remont budynku NZOZ „CORDIS”, ➤ Remont Świetlicy, ➤ Remont urzędu Gminy, ➤ Asfaltowanie dróg, ➤ Bliskość dużego ośrodka miejskiego - Suwałk, ➤ Budowa miejsca spotkań dla młodzieży (PUB, Bilard), ➤ Utworzenie zakładu fryzjersko-kosmetycznego, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Migracja młodzieży do dużych miast lub za granicę w poszukiwaniu pracy, ➤ Wypadki samochodowe (TIR-y),

INWENTARYZACJA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI SZYPLISZKI SŁUŻĄCA UJĘCIU STANU RZECZYWISTEGO

KLUCZOWE OBSZARY PROBLEMOWE ROZWOJU	ANALIZA	DIAGNOZA	PLAN	PROGRAMY	PROJEKTY
	Co jest?	Jak jest? Właściwie? Niewłaściwie?	Jak ma być?	Co? W jaki sposób? Kiedy?	Co konkretnie?
1. Co wyróżnia?	Małowniczo położona wieś w pobliżu jednego z najpiękniejszych jezior Suwalszczyzny – Szelment Wielki.	Otoczona jest lasami. Atrakcyjne położenie wykorzystywane w niewielkim stopniu.	<ol style="list-style-type: none">1. Utworzenie centrum informacji turystycznej,2. Rozwój turystyki i agroturystyki wiejskiej,3. Zagospodarowanie miejsca na ognisko,4. Podtrzymanie tradycji i kultury regionu,	<ol style="list-style-type: none">1. Wytyczenie szlaków rowerowych,2. Modernizacja stadionu, boiska (2005-2010r.)3. Zagospodarowanie terenu ośrodka zdrowia (2010 r.).	<ol style="list-style-type: none">1. Budowa i oznakowanie ścieżki rowerowej.2. Wyznaczenie i urządzenie miejsca na ognisko przeznaczonego dla mieszkańców.3) Urządzenie miejsca spotkań, wypoczynku dla społeczności lokalnej4) budowa placu zabaw dla dzieci

	Świetlica Gminna	Budynek, w którym mieści się Świetlica Gminna wymaga remontu.	Wyremontowany budynek.	Przystąpić do remontu świetlicy (2010r.)	Kompleksowy remont budynku, w którym mieści się Świetlica Gminna: - docieplenie ścian, - wymiana stolarki drzwiowej, - schody, - remont 2 pokoi - wymiana gresu na świetlicy
	Ośrodek Zdrowia	Budynek, w którym mieści się ośrodek zdrowia wymaga gruntownego remontu	Wyremontowany i ocieplony budynek, w którym mieści się ośrodek zdrowia wraz z podjazdem osobom niepełnosprawnym i parkingiem.	Przystąpić do remontu budynku i zagospodarowania placu obok niego.	Kompleksowy remont budynku wraz z zagospodarowanym terenem obok niego: - docieplenie ścian, - schody; - parking; - chodnik - podjazd dla osób niepełnosprawnych - plac zabaw dla dzieci, - nasadzenie roślin ozdobnych
	Urząd Gminy	Budynek, w którym mieści się urząd gminy wymaga remontu.	Wyremontowany i ocieplony budynek	Przystąpić do termomodernizacji budynku	Kompleksowy remont budynku - docieplenie ścian, - malowanie ścian, - wykonanie balkonu
2. Jakie pełni funkcje?	Sołectwo pełni funkcję centrum: - administracyjnego, - handlowego, - usługowego, - zdrowotnego,	Sołectwo pełni funkcję prawidłowo w miarę swoich możliwości.	1. Zamierzeniem jest rozwój infrastruktury i warunków turystyczno – wypoczynkowych, 2. Rozwój funkcji	1. Budowa placu zabaw dla dzieci, 2. Utrzymanie miejsc zieleni w należytym stanie,	1. Budowa placu zabaw dla dzieci, 2. Zorganizowanie ścieżek rowerowych,

	- kulturalnego,		agroturystycznych, 3. Poprawa dostępności do usług, 4. Rozbudowa miejsc dla spędzenia wolnego czasu, 5. Rozbudowa zaplecza usługowego,	3. Rozwinięcie form działalności turystycznej,	3. Utrzymanie miejsc zieleni w należytym stanie.
3. Kim są mieszkańcy?	Liczba mieszkańców – 305 osób. Mieszkańcy w większości to ludność miejscowa oraz napływowa z przewagą kobiet.	Duża część mieszkańców to ludzie bezrobotni. Społeczeństwo z roku na rok ubożające, pojawiają się coraz częściej patologie. Słabe więzi międzyludzkie, niski poziom motywacji do działania.	Integracja ludzi Tworzenie nowych miejsc pracy	Podnoszenie poziomu wykształcenia, podtrzymywanie kontaktów międzysąsiedzkich. Większa aktywizacja oferty Świetlicy Gminnej dla dzieci, młodzieży i dla dorosłych.	1. Organizowanie kursów językowych, komputerowych itp. w Świetlicy Gminnej, 2. Spotkania z ludźmi nauki, kultury, polityki i sportu, 3. Organizowanie szkoleń dla bezrobotnych, 4. Organizowanie rodzinnych festynów wiejskich dla dzieci i rodziców,
4. Co daje utrzymanie?	Praca zarobkowa Świadczenia emerytalne i rentowe Działalność na własny rachunek.	Stopa bezrobocia w sołectwie jest wysoka zwłaszcza wśród ludzi młodych (z tendencją rosnącą). Spora grupa osób szukających pracy wyjeżdża poza miejsce zamieszkania.	Mieszkańcy powinni mieć zapewnione godziwe warunki pracy i płacy na terenie gminy Szypliszki i w okolicznych miejscowościach. Poprawa warunków bytowych ludności może	Utworzenie nowych miejsc pracy. Pozyskanie inwestora zagranicznego. Rozbudzenie inicjatyw w społeczeństwie w celu szukania nowych źródeł dochodów. Rozwój bazy turystycznej.	1. Rozwój małej gastronomii. 2. Tworzenie nowych miejsc noclegowych i parkingów. 3. Organizowanie się

	<p>Zasiłki dla bezrobotnych</p> <p>Zasiłki wypłacane przez GOPS.</p> <p>Szara strefa.</p>	<p>Słabe wykorzystanie potencjalnie dużych możliwości rozwoju turystyki.</p>	<p>sprawić wielofunkcyjny rozwój wsi poprzez turystykę, usługi, rzemiosło, przemysł.</p>	<p>Rozwój rzemiosła.</p>	<p>rolników w grupy producenckie.</p> <p>4. Promowanie walorów wypoczynkowych i turystycznych wsi.</p>
<p>5. Jak jest zorganizowana?</p>	<p>Ochotnicza Straż Pożarna</p> <p>Zespół folklorystyczny „Pogranicze”</p> <p>Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej</p> <p>Stowarzyszenie Kulturalne Pogranicze</p> <p>Punkt Terapeutyczny dla osób uzależnionych i członków rodzin</p> <p>Centrum Kształcenia na Odległość- sala komputerowa</p> <p>Stowarzyszenie Północno- Wschodnia LGD Szelment</p>	<p>Jest słaba aktywność organizacji jedynie Zespół folklorystyczny „Pogranicze” promuje swoją działalność</p>	<p>Należy położyć większy nacisk na istniejące organizacje, większą ich aktywność oraz położenie większego nacisku na promowanie ich działań i sukcesów.</p>	<p>Organizacja imprez, które wchodzi w zakres działania poszczególnych organizacji.</p> <p>Pozyskiwanie większej liczby członków do istniejących już organizacji.</p> <p>Angażowanie ludzi młodych w sprawy sołectwa.</p> <p>Pozyskiwanie wsparcia finansowego i środków na rozwój wsi.</p>	<p>1. Występy zespołu „Pogranicze”</p> <p>2. Utworzenie Gminnego Centrum Informacji.</p> <p>3. Pokazy i festyny strażackie.</p> <p>4. Szkolenia informatyczne.</p>

<p>6. Co proponuje dzieciom i młodzieży?</p>	<p>Zespół folklorystyczny „Pogranicze” i „Młode Pogranicze”</p> <p>Centrum Kształcenia na Odległość- sala komputerowa</p>	<p>Brak odpowiedniej sali gimnastycznej i boiska do piłki nożnej oraz niewystarczająca inna infrastruktura sportowa. Niewystarczająca ilość kół zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych. Brak placu zabaw dla dzieci.</p>	<p>1. Wykonanie placu zabaw.</p> <p>2. Urozmaicenie i zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych,</p>	<p>Organizacja zajęć pozalekcyjnych, powstanie placu zabaw dla dzieci.</p> <p>Powołanie kół zainteresowań</p>	<p>1. Rozpoczęcie budowy placu zabaw dla dzieci.</p> <p>2. Zabieganie o środki na działalność kulturalną.</p> <p>5. Organizowanie spotkań z ciekawymi ludźmi.</p>
<p>7. Z kim rozwiązuje problemy?</p>	<p>Rada Gminy Wójt Gminy Rada Sołecka Sołtys</p>	<p>Współpraca pomiędzy organizacjami układa się pomyślnie.</p>	<p>Należy położyć większy nacisk na aktywność mieszkańców, spowodować, aby byli jeszcze bardziej zainteresowani sprawami wsi.</p>	<p>Utworzenie grup działania dla rozwiązywania poszczególnych problemów.</p>	<p>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Szypliszkach</p>
<p>8. Jakie obyczaje i tradycje pielęgnuje i rozwija?</p>	<p>Kultywowanie uroczystości religijnych, festyny rodzinne.</p>	<p>Mała liczba festynów rodzinnych.</p>	<p>Kultywowanie obchodzonych uroczystości i świąt. Organizowanie imprez okolicznościowych.</p>	<p>Organizowanie imprez okolicznościowych oraz festynów z okazji różnych rocznic lokalnych i państwowych czy świąt kościelnych.</p>	<p>1 Festyny rodzinne z okazji np. Dnia Dziecka, Majówki.</p> <p>2. Organizowanie uroczystości związanych z obchodzeniem różnych rocznic.</p>
<p>9. Jaki ma wygląd?</p>	<p>Z roku na rok wygląd sołectwa poprawia się.</p>	<p>Zabudowa dość zwarta im dalej od centrum zabudowania są rozproszone</p>	<p>Niektóre posesje są zadbane i estetyczne pozostałe wymagają odnowy elewacji domów oraz obejścia</p> <p>Brak kącika zieleni w</p>	<p>Zamiar współpracy z instytucjami np. z nadleśnictwem, szkołkami zieleni w celu pozyskiwania drzewek, krzewów</p>	<p>1. Pogadanki z mieszkańcami na temat prawidłowego utrzymania obejść.</p> <p>2. Organizowanie konkursów np. „na</p>

			centrum wsi		najpiękniejszy ogródek”.
					3. Nasadzenia drzewek, żywopłotów.
10. Jakie są mieszkania i obejścia?	W większości zadbane, choć nie wszystkie, ale z roku na rok mieszkańcy coraz starannej dbają o urodę swoich posesji. Wieś podłączona do wodociągu gminnego i kanalizacji sanitarnej.	Wygląd sporej grupy mieszkań i obejść zadbane. Widać coraz większe zaangażowanie mieszkańców w poprawę estetyki posesji. Jest też sporo miejsc zaniedbanych.	Czyste, zadbane, piękne i odnowione niektóre domy. Estetyczne obejścia, ogródki i podwórza.	- przeprowadzenie remontów budynków, - pomoc w estetyzacji obejść,	1. Sąsiadzka pomoc przy remontowaniu domów i mieszkań, ogrodów. 2. Selektywna zbiórka odpadów prowadzona na terenie gospodarstw domowych.
11. Jaki jest stan otoczenia i środowiska naturalnego?	Stan otoczenia i środowiska poprawia się, wiąże się to z brakiem zakładów przemysłowych na terenie gminy. Wieś z racji swego położenia naturalnego ma specyficzny klimat.	Bliskość lasów sprzyja jakości i czystości powietrza. Brak większych skoncentrowanych źródeł zanieczyszczeń powodujących degradację środowiska. Brak u mieszkańców nawyku segregacji śmieci i odpadów.	Należy położyć większy nacisk na ochronę środowiska oraz działania w sferze rozbudowy infrastruktury powinny być uzupełniane przez zalesienie najsłabszych gleb.	Rozwiązanie problemu odpadów stałych – to działania, których realizacja będzie najważniejsza dla utrzymania dobrego stanu środowiska naturalnego w gminie. Koordynacja działań powinna w efekcie doprowadzić do podniesienia walorów turystyczno-rekreacyjnych gminy.	1. Utylizacja odpadów stałych. 2. Program zalesień. 3. Przeprowadzanie częstszych akcji typu „sprzątanie świata”.

<p>12. Jakie jest rolnictwo?</p>	<p>Słabe gleby. Dominują małe gospodarstwa, które produkują na własne potrzeby.</p>	<p>Nie istnieją większe gospodarstwa rolne. Słabe gleby nie pozwalają na specjalistyczną i wydajną uprawę.</p>	<p>Konieczna jest restrukturyzacja tej branży, znalezienie obszarów upraw i hodowli, które będą w stanie zapewnić dochody.</p>	<p>Położenie większego nacisku na uprawę roślin, stworzenie preferencji dla rolników. Szkolenie rolników w zakresie przyszłości rolnictwa w Unii Europejskiej.</p>	<p>1. Organizowanie kursów, szkoleń dla rolników 2. Pomoc w zakresie alternatywnych źródeł dochodów dla rolników.</p>
<p>13. Jakie są powiązania komunikacyjne?</p>	<p>Dobre połączenia komunikacyjne z okolicznymi miejscowościami PKS oraz BUS. Wysoki stopień telefonizacji komórkowej.</p>	<p>Sieć drogowa w gminie Szypliszki umożliwia dobre połączenia między wszystkimi sołectwami.</p>	<p>Jeszcze więcej autobusów komunikacji PKS. Dobry stan nawierzchni dróg.</p>	<p>Modernizacja dróg, budowa ścieżek rowerowych, łączących obiekty i miejsca służące rekreacji. Postulowanie o zwiększenie liczby połączeń autobusowych.</p>	<p>1. Modernizacja dróg, budowa ścieżek rowerowych, łączących obiekty i miejsca służące rekreacji. 2. Wnioskowanie o zwiększenie liczby połączeń autobusowych.</p>

OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ W PERSPEKTYWIE 7 LAT OD DNIA PRZYJĘCIA PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

Plan zadań na kolejne 7 lat

Lp.	Nazwa zadania	Szacunkowy koszt inwestycji	Lata realizacji	Planowane źródła finansowania
1.	Kalejdoskop Kulturalny Pogranicza	60 034,00 EUR	2010	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego 2007- 2013 Program Współpracy Transgranicznej Litwa- Polska
2.	Termomodernizacja ośrodka zdrowia w Szypliszkach	172 552,23 PLN	2010	Budżet Gminy, Bank Ochrony Środowiska
3	Zagospodarowanie terenu w centrum wsi Szypliszki	138990,26 PLN	2010	Budżet Gminy, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007- 2013
4	Rozbudowa remizy w Szypliszkach wraz z budową sali konferencyjnej	2 000 000 PLN	2011- 2016	Budżet Gminy, środki pomocowe Unii Europejskiej
5	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy	150 000 PLN	2011- 2016	Budżet Gminy, środki pomocowe Unii Europejskiej

1. Kalejdoskop Kulturalny Pogranicza

Planowane przedsięwzięcie pt. „Kalejdoskop Kulturalny Pogranicza” dofinansowany będzie w ramach Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego 2007- 2013 Program Współpracy Transgranicznej Litwa- Polska. Przedsięwzięcie ma na celu rozwój i wzmocnienie sieci współpracy w zakresie kultury pomiędzy partnerami na pograniczu Polsko- Litewskim. Remonty obiektów kulturalnych przeprowadzone w ramach projektu przyczynią się do uatrakcyjnienia oferty turystycznej obszaru pogranicza jak również uatrakcyjnią miejscowość Szypliszki.

Projekt wspiera zrównoważony rozwój obszarów przygranicznych, którymi są Gmina Szypliszki i Rejon Kazlu Ruda, poprzez wzmocnienie transgranicznej spójności społecznej, identyfikacji kulturowej i podniesienie jakości życia. Współpraca między Domem Kultury w Kazlu Rudzie na Litwie oraz Świetlicą Gminną w Szypliszkach przejawia się wspólną organizacją imprez o

znaczeniu lokalnym, a także promocją współpracy w środowisku lokalnym. W realizację projektu zostanie włączony personel Świetlicy Gminnej w Szypliszkach. Remont obiektu kulturalnego nieprzeprowadzony w ramach projektu będzie prowadzony wewnątrz budynku świetlicy w Szypliszkach. Przyczyni się on do uatrakcyjnienia oferty turystycznej gminy. W zakres projektu pod nazwą Kalejdoskop kulturalny Pogranicza wchodzi:

- festyny,
- film o regionie,
- warsztaty szkoleniowe,
- modernizacja infrastruktury kulturalnej:
 - wymiana posadzki,
 - remont korytarza,
 - remont pomieszczenia wystawowego.

2. Termomodernizacja Ośrodka Zdrowia w Szypliszkach oraz termomodernizacja budynku Urzędu Gminy.

Miejscowość Szypliszki jest siedzibą władz samorządowych gminy jak również siedzibą Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „CORDIS”. Budynek ośrodka zdrowia znajduje się w pobliżu budynku urzędu gminy, a oba te budynki położone są przy głównej trasie dojazdowej do miejscowości, będącej jednocześnie najważniejszą arterią komunikacyjną w Szypliszkach jak również centrum miejscowości.

Ze względu na wiek oraz zastosowane technologie i materiały oba obiekty wymagają niezbędnych remontów i modernizacji. Nakłady skierowane na ten cel z budżetu gminy pozwoliły na wykonanie w latach 2005-2009 szeregu inwestycji, które wpłynęły na zmodernizowanie obiektów, m. in. wymianę stolarki okiennej, remont posadzek, modernizację systemu centralnego ogrzewania. Na obu budynkach dokonano również modernizacji i przebudowy dachu. W 2009 roku w budynku urzędu gminy został przeprowadzony kapitalny remont korytarza wraz z wejściem do budynku oraz schodami, remont łazienek oraz 4 pokoi jak również wymieniono wszystkie drzwi w budynku. Inwestycją o podstawowym znaczeniu jest wykonanie termomodernizacji obu budynków połączona z wykonaniem nowej elewacji. Brak ocieplenia oraz zniszczona elewacja powodują, że w sezonie grzewczym występuje zjawisko dużych strat ciepła, zaś wygląd obiektu Urzędu i Ośrodka Zdrowia negatywnie wpływa na estetykę miejscowości.

1) W ramach termomodernizacji ośrodka planuje się:

- wykonanie termomodernizacji budynku ośrodka zdrowia poprzez zamontowanie płyt

styropianowych na zewnętrznych ścianach obiektu,

- położenie nowej elewacji wykonanej z kolorowego tynku strukturalnego,
- remont schodów wejściowych do budynku wraz z wykonaniem podjazdu dla osób niepełnosprawnych,
- wykonanie chodnika przy budynku.

2) W ramach termomodernizacji Urzędu planuje się:

- wykonanie termomodernizacji budynku Urzędu Gminy poprzez zamontowanie płyt styropianowych na zewnętrznych ścianach obiektu,
- położenie nowej elewacji wykonanej z kolorowego tynku strukturalnego,

Realizacja planowanych przedsięwzięć pozwoli na osiągnięcie ważnych z ekonomicznego i społecznego punktu widzenia celów. Poprzez wykonanie termomodernizacji obiektów zmniejszy się zużycie węgla, który stosowany jest do ogrzewania obiektów Urzędu Gminy i Ośrodka Zdrowia, co w efekcie przyniesie znaczące oszczędności finansowe. Zmniejszy się jednocześnie emisja gazów powstających w procesie spalania, co wpłynie na poprawę stanu środowiska, szczególnie stanu czystości powietrza w rejonie Szypliszek. Poprawie ulegną również warunki pracy osób zatrudnionych w Urzędzie Gminy i Ośrodku Zdrowia, a co za tym idzie jakość i poziom obsługi pacjentów i osób chorych.

Wykonanie modernizacji zewnętrznej elewacji budynków w zdecydowany sposób poprawi estetykę miejscowości gminnej, bowiem budynek Urzędu Gminy i budynek Ośrodka Zdrowia położone są w centralnym punkcie Szypliszek. Ich wygląd, funkcjonalność i estetyka kształtują opinię mieszkańców i osób przyjezdnych na temat gospodarności i dbałości władz gminy o stan majątku gminnego i zagospodarowanie przestrzenne. Powinna nastąpić aktywizacja mieszkańców w zakresie działań mających na celu poprawę estetyki i zagospodarowania własnych posesji i zabudowań.

3. Zagospodarowanie terenu w centrum wsi Szypliszki

Planowane przedsięwzięcia przewidziane do dofinansowania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013 w zakresie „Odnowa i rozwój wsi”.

Najwyższym dobrem dla mieszkańców jest zapewnienie im odpowiednich warunków życia i kontaktów społecznych. Miejscowość gminna Szypliszki nie posiada zagospodarowanych terenów służących jako miejsce aktywnego wypoczynku oraz spotkań mieszkańców. Brak jest placów i ogródków zabaw dla dzieci i estetycznie zagospodarowanych terenów zielonych. Pacjenci, którzy oczekują na wizytę lekarską czy też na otwarcie apteki nie mają gdzie przysiąść. Dzieci oczekujące na wizytę u pediatry muszą wraz z rodzicami oczekiwać w zatłoczonej przychodni wśród osób chorych. Zaś mieszkańcy oczekujący na autobus PKS nie mają gdzie przysiąść.

W miejscowości Szypliszki mieszka 15 dzieci w przedziale wiekowym 0- 6 lat i 34 dzieci w

wieku 7- 15 lat. Najbliższy plac zabaw dla dzieci znajduje się w sąsiedniej miejscowości- Słobódce przy zespole szkół. Miejscowości Szypliszki i Słobódka są przedzielone drogą krajową Nr 8, która jest bardzo niebezpieczna. Na drodze tej znajduje się tylko jedno przejście dla pieszych i w dodatku niestrzeżone. Rodzice w obawie o swoje maluchy muszą odprowadzać je do szkoły. Ze względu na brak czasu rodzice nie chodzą z dziećmi na plac zabaw w Słobódce. Stworzenie i zagospodarowanie placu dla dzieci w Szypliszkach jest w tym wypadku niezbędne. Rodzice nie będą bali się o swoje pociechy, gdyż dzieci będą bawiły się w pobliżu domu, a poza tym nie będą musiały przechodzić przez drogę krajową.

Ponadto w pobliżu Ośrodka Zdrowia znajduje się miejsce pamięci tj. pomnik upamiętniający:

- odzyskania niepodległości (1944)
- 43 poległych w obronie ojczyzny mieszkańców gminy,
- 96 zamordowanych w obozach koncentracyjnych (1939 - 1945),

Ów pomnik był trzykrotnie przenoszony. Obecnie znajduje się w centralnym punkcie wsi między Ośrodkiem Zdrowia a Urzędem Gminy, ale w niezagospodarowanym otoczeniu. Inwestycja przyczyni się do należytego oddania czci poległych mieszkańców. Sprawí, iż pomnik będzie otoczony zielenią i kwiatami, a dzięki temu społeczność lokalna bardziej zintegruje się z historią i kulturą swego regionu.

Na terenie przeznaczonym pod inwestycję zostały zaprojektowane ciągi piesze i kołowe wraz z częścią rekreacyjną dla mieszkańców Szypliszk. Zaprojektowano nowe chodniki przy fragmencie rekreacyjnym zagospodarowania, wymianę i modernizację starych ciągów kołowych, małą architekturę i zielení. Po stronie północnej powstała w ten sposób przestrzeń rekreacyjna dla mieszkańców, posiadająca niewielki skwer wraz z ławkami i zielenią ozdobną. Po południowej stronie placu przeznaczonego pod inwestycję znajdują się 4 miejsca parkingowe i ciąg pieszy. Teren rekreacyjny posiada chodniki, które otaczają niewielki plac zieleni. Na ciągach chodników znajdują się ławki, klomby z niewielką zielenią ozdobną oraz pojemniki na odpady. Teren przeznaczony pod rekreację wypełniony będzie różnego rodzaju zielenią: iglastą i liściastą oraz zielenią ozdobną.

Realizacja planowanego przedsięwzięcia pozwoli zaspokoić potrzeby i aspiracje społeczno- kulturalne społeczności lokalnej w skali wsi, gminy, a nawet regionu. Poprzez wykonanie placu zabaw dla dzieci oraz miejsca wypoczynku, spacerów, odpoczynku powstanie przestrzeń publiczna sprzyjająca nawiązywaniu kontaktów międzyludzkich, promocji zdrowego stylu życia oraz wyrabianiu i umacnianiu więzi społecznych.

Wykonanie planowanej inwestycji w zasadniczy sposób wpłynie na podniesienie estetyki

miejsowości i uporządkowanie jej zagospodarowania przestrzennego. Stworzone zostanie swoiste centrum wsi skupione wokół obiektów użyteczności publicznej – ośrodek zdrowia, urząd gminy.

Realizacja zadania przyczyni się do podniesienia standardu życia mieszkańców związaną z rozwojem infrastruktury społecznej oddanej do dyspozycji społeczności lokalnej. Wzrośnie także jakość życia uzyskiwana w sferze niematerialnej.

4. Rozbudowa remizy w Szypliszkach wraz z budową sali konferencyjnej

Planowane przedsięwzięcie polegać będzie na rozbudowie remizy i nadbudowie budynku z przeznaczeniem na salę konferencyjno- szkoleniową. Rozbudowa remizy jest niezbędna, gdyż brakuje boksów garażowych. Rozbudowa remizy będzie realizowana w celu zapewnienia odpowiedniego garażowania i zabezpieczenia pojazdów będących własnością Gminy Szypliszki. Jeden z boksów będzie przystosowany do prowadzenia remontów i bieżących napraw sprzętu pożarniczego. W dobudowanym pomieszczeniu wyznaczone będzie zaplecze socjalne. Ponadto w nadbudowie będzie mieściła się sala konferencyjno- szkoleniowa z przeznaczeniem na różnego rodzaju spotkania, szkolenia i konferencje organizowane przez Urząd Gminy, Ośrodek Doradztwa Rolniczego i inne firmy i instytucje.

SZACUNKOWE KOSZTY REALIZACJI ZADAŃ

1. Kalejdoskop Kulturalny Pogranicza

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE DZIAŁAŃ	WARTOŚĆ w EUR
1.	Koszty zarządzania	5200
2.	Festyny	14000
3.	Film o regionie	4500
4.	Warsztaty szkoleniowe	4600
5.	Modernizacja infrastruktury	28234
6.	Promocja	3300
7.	Przygotowanie projektu	200

2. Zagospodarowanie terenu w centrum wsi Szypliszki

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE DZIAŁAŃ	WARTOŚĆ w PLN
1.	Roboty przygotowawcze	4027,08
2.	Roboty rozbiórkowe	7426,44
3.	Elementy ulic	4141,12
4.	Podbudowa- place	3240,56
5.	Nawierzchnie	17303,46
6.	Elementy konstrukcyjne- murek oporowy	25981,33
7.	Ogrodzenie	9942,17
	Zieleń	13623,09
	Plac zabaw	28241,19
	Razem netto:	113926,44
	VAT:	25063,82
	Razem brutto:	138990,26

HARMONOGRAM RZECZOWO- FINANSOWY ZADANIA-

Zagospodarowanie terenu w centrum wsi Szypliszki

Zakres planowanych (zrealizowanych) zadań w ramach przedsięwzięcia	Planowany termin rozpoczęcia zadania (miesiąc/rok)	Planowany termin zakończenia zadania (miesiąc/rok)	Planowany koszt zadania	
			Kwota netto	Podatek VAT
Wykonanie dokumentacji kosztorysowej	zrealizowane 01/2010	zrealizowane 01/2010	0	0
Przygotowanie oraz złożenie wniosku o dofinansowanie z wymaganymi załącznikami	01/2010	01/2010	0	0
Przygotowanie dokumentacji przetargowej	07/2010	07/2010	0	0
Przeprowadzenie przetargu na wybór wykonawcy robót	08/2010	08/2010	0	0
Realizacja robót	1.08.2010	1.08.2010	113926,44	25063,82
Odbiór końcowy, złożenie wniosku o płatność	12/2010	12/2010	0	0

Plan Odnowy Miejscowości Szypliszki na lata 2010 – 2016 jest dokumentem otwartym, a zapisane w nim zadania będą aktualizowane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych jak i zewnętrznych, pojawiających się nowych możliwości oraz zmiany hierarchii priorytetów przyjętych przez Radę Gminy Szypliszki. Uwzględniane będą również nowe potrzeby zgłaszane przez radnych, stowarzyszenia i nieformalne grupy mieszkańców, organizacje pozarządowe, sektor publiczny i prywatny.

MONITOROWANIE PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

Harmonogram monitorowania Planu Odnowy Miejscowości Szypliszki

ZADANIE	ODPOWIEDZIALNI	TERMIN REALIZACJI
1. Przedkładanie raportów z przebiegu realizacji projektów i zadań zamieszczonych w Siedmioletnim Planie Inwestycyjnym.	Rada Sołecka	Raz w roku (w I kwartale) na Zebraniu Wiejskim
2. Ocena realizacji Siedmioletniego Planu Inwestycyjnego.	Wójt	Przed sesją absolutoryjną każdego roku
3. Organizacja debat strategicznych z udziałem osób tworzących wcześniej program dla oceny jego aktualności.	Rada Sołecka	Raz na dwa lata

PUBLIC RELATIONS PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI

Public Relations, którego zadaniem jest upowszechnianie zamierzeń Planu Odnowy Miejscowości Szypliszki wśród przyszłych beneficjentów, wykonawców i decydentów, opierać się będzie o trzy formy komunikacji:

- Internet
- Prasa lokalna i centralna
- Promocja i reklama bezpośrednia

Internet będzie głównym dostawcą informacji o Planie Odnowy Miejscowości Szypliszki. Internet służyć będzie komunikacji pomiędzy bezpośrednio odpowiedzialnym za wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości Szypliszki (Urząd Gminy Szypliszki), a zainteresowanymi podmiotami samorządowymi, biznesowymi i organizacjami pozarządowymi.

Prasa lokalna i centralna służyć będzie jedynie upowszechnianiu informacji w różnych kręgach potencjalnych beneficjentów i wykonawców Planu Odnowy Miejscowości Szypliszki o istnieniu takiego dokumentu i sposobie jego monitorowania i wdrażania, kierując do źródła informacji, jakim będzie internet.

Promocja i reklama bezpośrednia będzie skierowana do wybranych, potencjalnych wykonawców, inwestorów zidentyfikowanych na podstawie analizy przedsięwzięć inwestycyjnych zawartych w Planie Odnowy Miejscowości Szypliszki.

Powyższa reklama i promocja polegać będzie na bezpośrednim zapraszaniu do negocjacji wybranych podmiotów, mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zamierzeń Planu Odnowy Miejscowości.

Przewodniczący Rady

Stanisław Gibowicz

Dokument ten został sporządzony zgodnie z § 10 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14.02.2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007- 2013 (Dz. U. Nr 38, poz. 220) przez pracowników Urzędu Gminy Szypliszki przy współudziale mieszkańców miejscowości Szypliszki.